



## Nødvendig helsehjelp og kosmetisk behandling for pasienter innen odontologi

### Bakgrunn

Tannleger er helsepersonell med ansvar for munnhule med nærliggende strukturer, som muskler og kjeveledd. Som helsepersonell er tannlegen underlagt lovverk og forskrifter som retter seg mot helsepersonell. Tannlegen plikter til enhver tid å holde seg oppdatert på gjeldende lovverk.

Det kan være grenseflater mellom hva som defineres som nødvendig helsehjelp og hva som anses som kosmetisk behandling, og grenseoppgangen mellom nødvendig helsehjelp og kosmetisk behandling vil ofte være basert på skjønnsmessige vurderinger foretatt av den enkelte tannlege, hvor etiske refleksjoner rundt prinsippene for medisinsk og helsefaglig profesjonsetikk legges til grunn. Disse består av prinsippene *å gjøre godt, å respektere selvbestemmelse, å ikke skade, og å være rettferdig*. Etisk refleksjon rundt disse prinsippene er viktig.

Det er en tendens i samfunnet til økt kroppspress særlig blant unge. Det må kunne antas å være en sammenheng mellom kropps- eller utseendepress og det økende markedet for kosmetiske behandlinger. Rapporten «*Stress og press blant ungdom*» utarbeidet av NOVA i 2017 viser sammenheng mellom økende psykiske helseplager og økende kroppspress.

Behandlinger med injeksjoner av botulinumtoksin og såkalte «fillere» har vært på markedet i lengre tid. Andre behandlinger som tilbys er laser- og lysbehandlinger, samt større eller mindre kirurgiske inngrep. I munnhulen tilbys gingivoplastikk, endring av smilelinjen og tannrelaterte kosmetiske behandlinger som mikroabrasjoner, bleking, fasadeendringer med kompositt eller keramiske onlays og kroner/broer. Ny teknologi vil trolig gjøre behandling som kan utføres på kun kosmetisk indikasjon, stadig mer tilgjengelig.

Tannlegers hovedoppgave er å forebygge og behandle sykdom. Dersom tannleger utfører behandlingsprosedyrer i ansikt og munnhule, skal dette alltid skje på medisinsk/odontologisk grunnlag. Tannleger skal heller ikke bidra til å skape behov for behandling ved å markedsføre eller foreslå behandling som ikke er medisinsk/kosmetisk begrunnet. Enkelte kosmetiske behandlinger i ansiktsområdet utføres imidlertid også av andre utøvere, f.eks. i enkelte frisør- og hudpleiesalonger. Det er dessuten en økende trend med egenerapi med trening og teknikker som har som mål å få «den rette ansiktsformen». Enkelte av disse behandlingene kan ha negativ effekt på tenner og kjeve.

I statsbudsjettet for 2021 ble det innført merverdiavgiftsplikt for kosmetisk kirurgi og enkelte former for kosmetisk behandling. Dette innebærer at kosmetiske behandlinger kun er unntatt merverdiavgift dersom inngrepet er medisinsk/odontologisk begrunnet.

### NTF mener

Tannleger er helsepersonell, noe som forplikter både lovmessig, etisk og moralsk. Med dette mener NTF at

- Tannleger skal ikke bidra til økt kroppspress i samfunnet, men være seg sitt ansvar bevisst og alltid sørge for at behandlingen som utføres er medisinsk/odontologisk begrunnet.
- Tannleger skal sette klare etiske grenser for behandling generelt, og for kosmetisk behandling spesielt og skal ikke bidra til å skape behov for behandling ved å markedsføre eller foreslå behandling som ikke er medisinsk/odontologisk begrunnet.

## Definisjoner og bestemmelser

**En pasient** defineres som en person som henvender seg til helsetjenesten med anmodning om helsehjelp eller som helse- og omsorgstjenesten gir eller tilbyr helsehjelp; jf. pasient- og brukerrettighetsloven (PBL) §1-3a.

**Helsehjelp** omfatter handlinger som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål; jf. PBL §1-3c.

**Nødvendig helsehjelp:** En pasient har rett til nødvendig helsehjelp når vedkommende kan ha forventet nytte av helsehjelpen og ressursbruken står i forhold til den forventede nytten av denne hjelpen; jf. prioriteringsforskriften for rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten §2.

**Lov om tannhelsetjenesten** regulerer hvilke pasientgrupper som Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til, og som dermed har rett til nødvendig tannhelsehjelp.

**Lov om helsepersonell** fastslår at helsepersonell skal utføre sitt arbeid faglig forsvarlig, omsorgsfullt og etter sine kvalifikasjoner. Utover dette finnes det ikke spesifikt lovverk som regulerer aktiviteten til den enkelte tannlege.

**Nødvendig behandling** er ofte definert som hva som er adekvat behandling. Adekvat behandling baserer seg i størst mulig grad på vitenskapelig dokumentasjon, men i mangelen på underliggende forskning også på skjønn, og må individualiseres.

**Nødvendig tannbehandling** defineres som den informasjon og behandling som skal til for at enkeltpersoner kan oppnå og selv bidra til å opprettholde akseptabel oral helse; jf. IS-1589 Veileder for god klinisk praksis i tannhelsetjenesten

**God klinisk praksis** i tannhelsetjenesten innebærer å planlegge behandlingen i tråd med følgende prioriteringer:

1. Akuttbehandling etter foreløpig undersøkelse og diagnose
2. Undersøkelse, diagnose, diskusjon om behandlingsalternativer
3. Informasjon og råd om forebygging av skader i tenner og munnhule
4. Begrensning av skadeutvikling og opplæring i egenomsorg
5. Behandling av patologiske tilstander i tenner, kjeve og munnhule
6. Erstatning av tapte tenner

**Kosmetisk behandling** kan defineres ved at det avgjørende hensynet til å utføre behandlingen er av kosmetisk og ikke av medisinsk/odontologisk karakter. Det er ikke selve inngrepet/behandlingen som definerer om det er kosmetisk behandling, men intensjonen og hensikten ved behandlingen.

**Markedsføring av kosmetisk behandling** reguleres for alt helsepersonell etter Forskrift om markedsføring av kosmetiske inngrep og Helsepersonelloven §13 som har som formål at markedsføring av kosmetiske inngrep skjer på en forsvarlig, nøktern og saklig måte.